

• навчання на дистанційних онлайн-курсах, які відбуваються на освітніх платформах MOOC, Coursera, EDx тощо. Зараз, це чи не єдина безкоштовна альтернатива, яка сприяє професійному зростанню викладача АМПС.

Отримані результати дають нам підстави зробити висновок про те, що: 1) здійснення підготовки викладачів АМПС в Україні є необхідним кроком для підвищення ефективності вивчення АМПС у вітчизняних ВНЗ; 2) реформування системи підготовки викладачів іноземних мов в Україні з відведенням вагомої ролі рефлексії у процесі формування компетентного викладача-філолога, що здатного до швидкого адаптування у змінних навчальних середовищах, 3) забезпечення вітчизняними університетами умов для професійного зростання викладачів АМПС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англійська мова спеціального вжитку (ESP) в Україні: допроектне дослідження / Н. Астаніна, Г. Бакаєва, І. Беляєва та ін. – К.: Ленвіт, 2004. – 124 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Закон України «Про освіту» // Освіта в Україні: нормативна база. – 2-е вид. – К.: КНТ, 2006. – 484 с.
4. Програма з англійської мови для професійного спрямування / кол. авторів: Г. Бакаєва, О. Борисенко, І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / М. М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.
6. Bhatia V. Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View / V. Bhatia. – London: Continuum International Publishing Group, Ltd., 2004. – 248 p.
7. Brunton M. An Account of ESP – With Possible Future Directions / M. Brunton // English for Specific Purposes. – 2009. – Vol. 8. Issue 3 (24). – PP. 1–15.
8. Dudley-Evans T. Developments in English for Specific Purposes: a Multi-disciplinary Approach / T. Dudley-Evans, M. J. St. John. – Cambridge : Cambridge University Press, 1998. – 317 p.
9. Ewer J. R. Teacher Training for EST: Problems and Methods / J. R. Ewer // The ESP Journal. – 1983. – Vol. 2 (1). – PP. 9–31.
10. Hutchinson T. English for Specific Purposes: a Learning-Centered Approach / T. Hutchinson, A. Waters. — Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 179 p.
11. Johns A. M. English for Specific Purposes: International in Scope, Specific in Purpose / A. Johns, T. Dudley-Evans // State of the Art TESOL Essays: Celebrating 25 Years of the Discipline / [S. Silberstein]. – Alexandria, VA: TESOL, Inc., 1993. – PP. 115–132.
12. Schleppegrell M. ESP: Teaching English for Specific Purposes / M. Schleppegrell, B. Bowman. – Washington D. C.: Peace Corps Information Collection and Exchange, 1986. – 110 p.
13. Snow M. A. Content-based and Immersion Models for Second and Foreign Language Teaching / M. A. Snow // Teaching English as a Second or Foreign Language, 3rd ed. / Ed. M. Celce-Murcia] – Boston, MA: Heinle & Heinle / Thompson Learning, 2001. – PP. 303–318.
14. Stoller F. L. A Six-T's Approach to Content-Based Instruction / F. L. Stoller, W. Grabe // Content-Based Classroom: Perspectives on Integrating Language and Content / Eds. M. A. Snow, D. M. Brinton. – NY: Longman, 1997. – P. 78–94.
15. Swales J. M. Genre Analysis : English in Academic and Research Settings / J. M. Swales. – Cambridge: CUP, 1990. – 272 p.

УДК 387.1:336.221

Т. В. БАТРАК

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ЗАРУБІЖНОЇ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ПРОБЛЕМА

Проаналізовано поняття «естетика» та «естетичне виховання» як предмет вивчення психологів, філософів і педагогів. Актуалізовано поняття сучасного естетичного виховання. Визначено фактори, які впливають на його зміст і форми в контексті вищої освіти України. Розглянуто базові напрямки організації естетичного виховання студентів засобами зарубіжної художньої культури у вищому навчальному закладі (ВНЗ). Охарактеризовано основні вікові особливості молоді, що зумовлюють необхідність вирішення завдань підбору більш продуктивних форм та методів естетичного виховання

для цієї вікової групи. Відзначено необхідність впровадження у процес естетичного виховання взірців як класичного, так і сучасного мистецтва.

Ключові слова: естетичне виховання, сучасне мистецтво, студенти.

Т. В. БАТРАК

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНТОВ СРЕДСТВАМИ ЗАРУБЕЖНОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ КАК МЕЖДУДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА

Проанализированы понятия «эстетика», и «эстетическое воспитание» как предмет изучения психологов, философов и педагогов. Актуализировано понятие современного эстетического воспитания. Указаны факторы, влияющие на его содержание и формы в контексте высшего образования Украины. Рассмотрены базовые направления организации эстетического воспитания студентов средствами зарубежной художественной культуры в вузе. Охарактеризованы основные возрастные особенности молодежи, обуславливающие необходимость решения задач подбора более продуктивных форм и методов эстетического воспитания для этой возрастной группы. Подчеркнута необходимость внедрения в процесс эстетического воспитания образцов как классического, так и современного искусства.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, студенты, современное искусство.

T. V. BATRAK

AESTHATIC EDUCATION OF STUDENTS BY MEANS OF FOREIGN ART CULTURE AS INTERDISCIPLINARY PROBLEM

The concept of «aesthetics» and «aesthetic education» as the subject matter of psychologists, philosophers and teachers has been analysed. The concept of modern aesthetic education has been actualized. The factors that influence its content and form in the context of higher education in Ukraine have been singled out. Basic directions of aesthetic education of students by means of foreign art culture at the university have been studied. The main age features of the youth have been characterized, causing the necessity of solving problems of selection of more productive forms and methods of aesthetic education for this age group. The necessity of implementation of the samples of both classic and contemporary art to the process of aesthetic education have been emphasized.

Keywords: aesthetic, education, students, contemporary, art.

У Національній доктрині розвитку освіти метою державної політики визначено «створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти»[19].

Досягнення цієї мети полягає не тільки у процесі накопичення великих обсяг знань з різних дисциплін, а й розвитку духовної культури та моральних уподобань студентів, їхнього естетичного розвитку. На шляху до цього стоїть система естетичного виховання, яка, за умови коректної організації виховної роботи, здатна трансформувати природні можливості естетичного розвитку особистості у сталі здібності та таланти.

Метою статті є висвітлити зміст та особливості сучасного естетичного виховання студентів українських ВНЗ засобами зарубіжної художньої культури.

Теоретичною основою естетичного виховання є естетика – філософська дисципліна, предметом якої є галузь виразних форм будь-якої сфери дійсності (в т. ч. художньої), даних як самостійна цінність, що безпосередньо чуттєво сприймається. Німецький філософ XVIII ст. О. Баумгартен запропонував визначення естетики як «науки про чуттєве знання». В 1735 р. у своїй праці «Філософські роздуми над деякими питаннями, стосовно поетичного твору» мислитель припустив існування «науки, яка спрямовує нижчу пізнавальну здатність (здібність)

або ж науку про чуттєве пізнання чого-небудь» [2, с. 451–452]. Згодом визначив естетику як «мистецтво прекрасно мислити» [3, с. 458].

Ю. Борєв визначає предмет естетики як «весь світ, який розглядається з погляду значущості, цінності його явищ для людства» [6, с. 7] і вважає, що естетичне виховання «спрямоване на формування цілісної творчої особистості, охоплює інтелектуальну, емоційну, вольову, ціннісно-орієнтовану її сторони» [6, с. 479].

Згідно з «Філософською енциклопедією» під редакцією Ф. Константинова естетичне виховання є «формуванням у людини здатності сприймати мистецтво та прекрасне, що існує у творіннях людини та природі» [25, с. 570].

В. Бітаєв вбачає сутність естетичного виховання у формуванні «універсального світоставлення людини, що поєднує в собі і художнє, і моральне, являючи, таким чином, єдність істини, блага і краси людського буття» та зазначає, що «естетичне виховання, яке ґрунтується на основі мистецтва, прагне розвивати людину універсально, передаючи індивіду досвід переживання, а через нього – сукупний досвід людського буття. Таким чином іде процес творення людини, активізується її здатність до мислення, формується чуттєва культура» [5, с. 7].

М. Каган вважає основним покликанням естетичного виховання також «формувати свідомість людини, її ціннісну свідомість, її творчу діяльність» [14, с. 48], наголошуючи на необхідності творчої самореалізації як невід'ємного компонента цього виховання.

Л. Левчук відзначає, що естетичне виховання – «це безперервний процес, який триває упродовж усього життя людини, при якому усувається протиріччя у невідповідності між рівнем естетичної культури людства і володінням цією культурою (естетичним досвідом) окремою особистістю в кожний конкретний період її життєдіяльності» і зазначає, що естетичне в людині – «найбільш оптимальна форма збагнення навичок створювати і сприймати красу, передачі естетичного досвіду індивіду за допомогою цілеспрямованої діяльності суспільства» [11, с. 287].

Але естетичне – це не тільки прекрасне, а й інші прояви реального буття. Прекрасне – лише вид естетичного. Н. Миропольська стверджує, що «естетичне виникає в процесі руху життя..., є близьким до дійсності буття і, пізнаючи світ художній, ми виходимо за його межі, схильними не тільки в творах мистецтва, але і в житті естетично оцінювати прекрасне – потворне, піднесене – низьке і т.п.» [17, с. 275].

Д. Ельконін визначає призначенням естетичного виховання розвиток здатності «сприймання і переживання естетичного досконалого й відповідного ставлення до потворного і низького, як в об'єктивному світі, так і в художньому його відображенні» [10, с. 113]. З урахуванням цього можемо дійти висновку, що естетичне виховання має забезпечити гармонійний розвиток особистості, яка вміє не лише сприймати красу, а й аналізувати, оцінювати, диференціювати, відчувати, співчувати, жити і перетворювати світ відповідно до сформованих сучасним суспільством соціальних цінностей, прагнучи до прекрасного, гармонії, краси, адже саме наявність краси у житті створює витoki прекрасного в мистецтві як творчому відображенні дійсності. Краса спонукає до творчого самовираження, породжуючи гармонію, що є і результатом і засобом естетичного виховання.

В «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка естетичне виховання представлено як «складову частину виховного процесу, безпосередньо спрямованого на формування і виховання естетичних почуттів, смаків, суджень, художніх здібностей особистості, на розвиток її здатності сприймати й перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини. Естетичне виховання спрямоване, насамперед, на виховання в людині гуманістичних якостей, інтересів і любові до життя в його різноманітних проявах» [9, с. 119].

Український педагог XIX ст. С. Миропольський вважав естетичне виховання однією з «важливих і складних сторін системи людського виховання». На його думку, естетичне виховання залучає людину до світу прекрасного, допомагає відчувати, розуміти прекрасне в оточуючому житті, цінити твори справжнього мистецтва [22, с. 62]. Мету естетичного виховання він вбачав у «служінні істині, добру й красі». Серед найважливіших напрямків естетичного виховання вчений виокремлював використання краси православного церковного богослужіння, засобів мистецтва та залучення дитини до природи [22, с. 63].

Наголошуючи на необхідності естетичного виховання, український психолог та педагог С. Ананьїн зазначав: «Естетичні проблеми і художні нахили, як і творчі стремління, є

загальнопоширеними рисами людської психіки. Отже, елементарна художня освіта є необхідною попередньою умовою успішного здійснення багатьох покликань, а також необхідний засіб для розуміння ... культурних цінностей мистецтва. Без естетичного виховання художні нахили залишаються прихованими або грубими, творчі сили не виявлені, людина позбувається ясного ставлення до мистецтва» [1, с. 89]. Тим самим він вказував на роль значення художньої культури у творчій самореалізації особистості.

Н. Вітковська, А. Щербо та Д. Джола вважають, що завданням естетичного виховання є «сформувати у людині здатність естетично відноситись до світу: сприймати та оцінювати дійсно прекрасне, величне, комічне, трагічне, своєю діяльністю примножувати красу навколишнього. Але естетичне відношення не обмежується якоюсь однією сферою дійсності – воно торкається всього, що робить людина в матеріальному світі, науковому знанні, моральних та політичних відносинах у суспільстві» [8, с. 134].

Отже, естетичне виховання має реалізовуватись у всіх сферах життєдіяльності людини. Вміння гарно спілкуватися, одягатися, впорядковувати домашнє середовище, демонструвати гарні манери у стосунках з людьми, наявність гарного словникового запасу, правильне трактування творів мистецтва та вміння висловити власні думки, прагнення реалізувати свій творчий потенціал, глибокі знання з художньої культури світу.

Не можна обійти увагою думку, що естетичне виховання – це «суспільний процес, спрямований на формування естетичного ставлення людини до дійсності, певних взаємин між людьми...» [26, с. 107], тим самим акцентуючи, що естетично вихована людина повинна створювати красу не тільки в мистецтві, а й у повсякденному житті, яке починається з краси у взаєминах між людьми, спілкуванні, повазі до співрозмовника та розумінні його особливостей, красі мовлення як основного засобу спілкування.

Однак лише вдумливе вивчення творів мистецтва, яке забезпечує проникнення їх ідей у глибини душі молодій людині, здатне корегувати морально-естетичні настанови студентів, виховуючи їхню естетичну культуру, що трансформується із внутрішніх емоцій та переживань у сталі уподобання, ідеали та принципи і, як результат, у вчинки.

На необхідності активного сприйняття творів мистецтва, під час якого відбувається тісний контакт між душевними переживаннями того, хто навчається та змістом (не тільки формою) твору мистецтва наголошує І. Бех. Під час такої взаємодії, вказує вчений, виникає «естетична емоція, яка є не лише тим агентом, що надає цінності певному (матеріальному чи ідеальному) об'єктові, а й сама є самостійною цінністю, і в цьому вбачається її духовно перетворювальна сила, до якої має долучатися кожна особистість» [4, с. 42]. Він також зазначає, що «в галузі мистецтва діяльність суб'єкта може проявлятися по-різному – в формі самостійної творчості, виконавства і, нарешті, сприйняття художніх творів. То ж виховна стратегія має полягати в тому, щоб особистість спробувала себе у всіх цих формах, віднаходячи своє місце (на основі відповідних здібностей) у одній з них як провідній. При цьому вона повинна не ігнорувати інші – це істотна педагогічна вимога» [4, с. 41].

Вважаємо залучення студентів до творчої діяльності є одним із найважливіших компонентів їх естетичного виховання. Через неї відбувається самовираження особистості, саморозвиток її духовності; виявляються таланти та схильності, відчувається прагнення до самовдосконалення, розвивається творче мислення, творча уява, творче ставлення до дійсності. Лише таким шляхом можливо виховати неординарну особистість, здатну креативно мислити і жити, створюючи світ навколо себе відповідно до естетичних ідеалів. Як зазначає В. Ортинський, естетичне виховання – «це процес формування цілісного сприйняття і розуміння прекрасного у мистецтві та дійсності, притаманна людині здатність до творчого самовиявлення» [20, с. 24].

Творча діяльність активізує розвиток внутрішнього світу студента як суб'єкта естетичного виховання, розвиває культуру почуттів, творчу уяву, здатність не тільки сприймати, а й творити красу у всіх сферах життєдіяльності, формує естетичне ставлення до дійсності, мистецтва, природи, праці.

Шляхом естетичного виховання педагог долучає студентів до світу прекрасного, який концентрується у мистецтві, художній літературі, природі, суспільній діяльності, спілкуванні та взагалі в житті, тим самим сприяючи індивідуальному розвитку особистості. «Виявити

індивідуальність через відмінності від інших індивідуальностей, які не можна наслідувати (можна тільки сприяти їхньому самовираженню), допоможе мистецтво, значення якого в естетичному вихованні величезне» [16, с. 20].

Мистецтво є основною категорією естетики й універсальним засобом невербального вираження конкретно-чуттєвих реалій і несе невичерпний потенціал в естетичному вихованні, будучи «посередником» між минулим, сучасним та вічним. Воно є наочним віддзеркаленням дійсності через гостре та креативне сприйняття митця, що приголомшує уяву людини своєю виразністю, симетрією, ритмічністю форм, грацією та іншими особливостями. Вважаємо одним з основних засобів естетичного виховання у педагогічних вузах зарубіжну художню культуру.

Але естетичне виховання не зосереджується лише на проблемах вивчення мистецтва. Виховуючи цілісну, гармонійно розвинену особистість, педагог має використовувати всі естетичні прояви дійсності як натхнення до активної творчості у всіх сферах життєдіяльності людини.

Для створення сучасної теорії естетичного виховання значущим, на нашу думку, є врахування думки Л. Виготського, котрий визначав естетичне виховання як «цілеспрямований процес формування творчої активності особистості, здатної з позиції доступного їй загальнолюдського ідеалу сприймати і оцінювати прекрасне, досконале, гармонічне, інші естетичні явища в житті, природі, мистецтві та жити, і творити за законами краси» [7, с. 282].

І. Зязюн та Г. Сагач також зауважують, що «за допомогою естетичного виховання виробляється орієнтація особистості в світі естетичних цінностей і одночасно – здібність людини до створення естетичних цінностей у мистецтві, праці і побуті, вчинках і поведінці» [13, с. 32–33].

Нині суспільство стрімко змінюється, а з ним і мистецтво, система цінностей, пріоритети в естетичному вихованні. Серед важливих змін у новій соціально-художній реальності, зважаючи на які педагоги мають переглянути зміст і систему сучасного естетичного виховання, О. Семашко визначав:

- перехід від моностилістичної художньої культури (соціалістичного реалізму) до плюралістичної, полістилістичної художньої культури;
- зміна системи критеріїв оцінки художньої творчості;
- модернізація тематики творчості, а з нею трансформація предмета мистецтва;
- розширення структури жанрів художньої творчості;
- суперечливий вплив вестернізованої масової культури на смаки й потреби молоді;
- зростання розриву між масовою та елітарною художньою культурою, поширення художньої продукції низької якості, що знижує виховний вплив мистецтва;
- формування нових творчих шкіл, розвиток різних художніх напрямків;
- визначення художньої своєрідності зростаючих субкультур;
- трансформація функціонування мистецтва, зміна ієрархії його функцій, посилення його розважально-релаксаційного характеру.

У зв'язку з цим з'являються «нові художні потреби різних груп молоді», «змінюється характер естетичної соціалізації» студентів [23, с. 6].

Актуальне естетичне виховання нинішньої молоді не може спиратися лише на приклади класичного мистецтва, а вимагає включення в навчальний процес кращих взірців сучасного мистецтва, що надасть можливість педагогам навчити студентів правильно сприймати ті або інші прояви художньої культури, орієнтуватися в еволюції морально-етичних поглядів сьогодення, відрізнити справжнє від вульгарної підробки, розуміти зміни, що відбуваються у культурному житті, долучатись до світу митців та самовиражатися за допомогою художньої творчості. На думку І. Зязюна, «підготовка до входження в соціальне життя відбувається в контексті тієї культури, яка оточувала дитину з часу її народження» [12, с. 11]. Саме тому необхідною умовою естетичного виховання, що відповідає вимогам сьогоденного життя та рівню розвитку суспільства, є виховання на яскравих прикладах митців-сучасників та їх творчості.

Вивчаючи твори сучасного та класичного мистецтва, студенти зможуть не тільки набувати власні естетичні переживання, оцінки та судження, вміння надавати художньо-естетичний аналіз художніх творів, а й спостерігати процес прогресивного перетворення та

формування епохальних особливостей художньої культури відповідно до етапів розвитку суспільства та виокремлювати ті, що необхідні для соціалізації молоді, яка «має за мету передання основних норм і принципів поведінки, прийнятих у даному суспільстві, а також звичаїв і традицій, що сформувалися в процесі історичного розвитку народу» [14, с. 6].

У молодому віці розвивається репродуктивна і творча уява, тому доцільним в естетичному вихованні вважаємо залучення студентів до естетичної діяльності, натхненної найкращими взірцями художньої культури. О. Просіна визначає естетичну діяльність як «духовну діяльність людини, що включає: створення витворів мистецтва; сприйняття і думку про витвори мистецтва. Естетична діяльність здійснюється за певними «законами» і призводить до того, що людина вступає у естетичні відносини з навколишньою дійсністю, змінюючи, удосконалюючи і розвиваючи свої здібності і свій внутрішній духовний світ» [21, с. 7].

Студенти найбільш схильні до розвитку почуттєвої сфери через активне спостереження, «проживання» творів мистецтва, що вивчаються. Через пізнання та аналіз найкращих творів мистецтва природним є натхнення та прагнення молоді до самовираження через створення чогось прекрасного власноруч у процесі творчої діяльності. Н. Миропольська вказує, що «творча діяльність пов'язана з відкриттям і творенням. Перший фактор долучає учня до раніше невідомого через ефект здивування, потрясіння, – почуттів, що невід'ємні від другого фактору – творення. У процесі творення можуть з'явитися нові явища, речі (у нашому випадку, мистецькі), але головне – відбувається розвиток сутнісних сил, які перетворюють людину» [18, с. 34]. Під час творчої діяльності студенти не лише опановують техніку того чи іншого виду мистецтва, а й «реалізують свій творчий потенціал, розвивають уміння оцінювати дійсність з точки зору поняття «прекрасного» [18, с. 35].

Передбачаємо, що синтез сучасного та класичного мистецтв у системі естетичного виховання формує у молодій людини здатність до критичного сприйняття дійсності шляхом пропущення явищ крізь призму власної свідомості. Набутий естетичний досвід трансформується у внутрішню гармонію, збагачує внутрішній світ молоді людини. Натхнення класичним та сучасним переростає у потребу молоді людини до постійного контакту з прекрасним як у мистецтві, так і у повсякденному житті, підштовхує до творчого самовираження. Н. Калашник стверджує, що «естетично вихована людина почуває себе більш впевненою, вільною. Внутрішня культура, краса відіграє у людських стосунках не меншу роль, ніж зовнішня, і базується вона на критеріях та вимогах поведінки. При цьому вона включає в себе низку показників: багатий духовний світ, наявність певного обсягу знань і культурно-мистецької інформації, систему духовних потреб, розвинену морально-естетичну свідомість, орієнтованих на постійний контакт з духовними цінностями» [15, с. 55].

Таким чином, вивчаючи сучасні дослідження стосовно змісту естетичного виховання, ми дійшли висновку, що сучасне естетичне виховання у вищій школі – це цілеспрямований процес, покликаний розвивати сучасну суспільно та творчо активну людину із свідомою життєвою позицією, сформованою на прикладах вічних людських цінностей і високої культури, здатну критично сприймати дійсність та привносити красу у процес і результат життєдіяльності у всіх її проявах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьин С. А. Эстетическое воспитание / С. А. Ананьин // Путь просвещения. – 1922. – № 2–3. – С. 89–106.
2. Баумгартен А. Г. Философские размышления о некоторых вопросах, касающихся поэтического произведения / *Meditationes philosophicae de nonnullis ad poëma pertinentibus*. Halle, 1735 [пер. Р. Клейса] / А. Г. Баумгартен // История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли: в 5 томах. Т. 2: Эстетические учения XVII–XVIII веков. – М.: Искусство, 1964. – С. 451–452.
3. Баумгартен А. Г. Эстетика, предназначенная для лекций / *Aesthetica acromatica partes 1–2*. 1750–1758; [пер. В. Зубова] / А. Г. Баумгартен // История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли в 5 томах. Т. 2: Эстетические учения XVII–XVIII веков. – М.: Искусство, 1964. – С. 452–465.
4. Бех І. Акценти мистецької творчості та виховання особистості / І. Бех // Естетика і етика педагогічної дії. – 2012. – Вип. 3. – С. 38–43.
5. Бітаєв В. А. Естетичне виховання і гуманізація особи: автореф. дис... д-ра філос. наук: 09.00.08 / В. А. Бітаєв. – Луганськ, 2004. — 37 с.
6. Боров Ю. Б. Эстетика: учебник / Ю. Б. Боров. – М.: Высшая школа, 2002. – 511 с.

7. Выготский Л. С. Педагогическая психология; под ред. В. В. Давыдова / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
8. Витковская Н. С. Формирование эстетической культуры младших школьников из опыта работы / Н. С. Витковская, А. Б. Щербо, Д. Н. Джола. – К.: Рад. школа, 1985. – 134 с.
9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 456 с.
10. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды: проблемы возрастной и педагогической психологии; под ред. Д. И. Фельдштейн / Д. Б. Эльконин. – М.: Изд-во Международ. пед. академии, 1995 г. – 224 с.
11. Эстетика: учеб. пособие для студентов гуманитар. ф-тов вузов; под общ. ред. П. Т. Левчук. – К.: Вища школа, 1991.
12. Зязюн І. А. Естетичні засади педагогічної майстерності / І. А. Зязюн // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – Вип. 5. – Серія «Педагогічні науки». – С. 5–11.
13. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К.: Укр.-фін. інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
14. Каган М. Эстетика как философская наука / М. Каган. – СПб.: Петрополис, 1997. – 544 с.
15. Калашник Н. Г. Густосологія. Теорія і практика формування естетичних смаків: навч. посібник для загальноосвітніх навчальних закладів України / Н. Г. Калашник. – Запоріжжя: Поліграф, 2004.
16. Методология педагогических исследований; сб. науч. трудов (под ред. А. И. Пискунова, Г. В. Воробьева). – М.: Педагогика, 1986. – 165 с.
17. Миропольська Н. Є. Естетичне і художнє: логіка педагогічного взаємозв'язку / Н. Є. Миропольська // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. – К.; Запоріжжя, 2001. – Вип. 5. – С. 274–277.
18. Миропольська Н. Є. Творча діяльність учнів у мистецькій сфері як складова процесу естетичного виховання / Н. Є. Миропольська // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ: БДПУ, 2006. – № 2.
19. Національна доктрина розвитку освіти. – К., 2002. [Електронний ресурс], – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
20. Ортинський В. Л. Естетичне виховання курсантів вищих навчальних закладів МВС України: навч.-метод. посібник / В. Л. Ортинський, В. І. Ряшко. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – 336 с.
21. Просіна. О. В. Технології інтегрованого викладання предметів «Мистецтво» та «Художня культура» в загальноосвітній школі: навч.-метод. посібник / О. В. Просіна. – Луганськ: СПДРезніков В. С., 2007. – 200 с.
22. Рзаєв Ш. Р. Система естетичного виховання С. І. Миропольського / Ш. Р. Рзаєв // С. І. Миропольський: вчений, педагог, методист: зб. наук. праць. Серія «Педагогіка і психологія». Вип. 3. – Харків: ХДПУ, 1997. – С. 58–65.
23. Семашко О. М. Естетичне виховання в умовах нової соціальної естетичної реальності в Україні / О. М. Семашко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – Вип. 5: Серія «Педагогічні науки». – С. 5–11.
24. Сургай С. О. Естетичне виховання студентської молоді засобами масової інформації: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / С. О. Сургай. – Луганськ, 2010. – 20 с.
25. Философская энциклопедия / гл. ред. Ф. В. Константинов. – М.: Сов. энциклопедия», 1970. – Т. 5 – 740 с
26. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ–ХХІ століть: навч. посібник / Р. Шмагало, Г. Покотило, П. Ляшкевич, І. Гнатишин, Т. Бей. – Львів: ЛНАМ; Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 292 с.

УДК 796.0111.3–057.875

І. В. ШЕРЕМЕТ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВІЙ СФЕРІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Розкрито зміст поняття фізичної культури і спорту. Обґрунтовано їх вплив на організм людини. Детально проаналізовано необхідність до занять фізичною культурою у студентському віці, оскільки саме в цьому періоді це продовжується фізичний розвиток організму. На основі аналізу літератури вказано фактори, від яких залежить здоровий спосіб життя молоді людини. Наголошено на особливому значенні занять фізичною культурою самостійно та на формуванні корисних звичок, що сприяють гармонійному розвитку особистості студента.